

ZA ŽĚŁO A KLĚB WE ŁUŻYCY

tekst: Constanze Knappe, pśestajenje: Erwin Hanuš

Serbske pśedewzešarje su sebjewědobnjeje. Jo jasna wěc a se wót samego rozmějo, až se z dwójorěcnym napisom na pśedewzešu zjawnje k swójej serbskej narodności wuznawaju. Inzeraty a wózwajjenja w casninach su serbske abo dwójorěcne, góspodarskopolitiske zarědowanja wótměwaju se teke serbski. Młode pśedewzešarje wědobnje z toś teju temu wobchadaju. Swět jo jim šyroko wótwórjony. Na studiju a dalejkubłanjach rozglěduju se w drugich stronach a wroše se z noweju perspektiwu do domownje – teke z nazgónjenim, až su we wukraju narodne tradicije teke w góspodarstwje žywe. Teke we Łužycy take tradicije južo pśez generacije su, mógli se pak how a tam wědobnje woplěwaš. To serbskich rucnikarjow a žěłarstwo wugbajucych tomu pógnuwajo, ze sponsoringom abo darami serbske kulturne žywnjenje na jsach dalej pódpěrowaš, ako na pśikład kuźde lěto nazymske koncerty abo 2012 EUROPEADU, europejske mejsterstwa narodnych mjeńšynow we Łužycy.

Wuznaše k serbskim kórjenjam jo to jadne, mechanizmy wikowego góspodarstwa to tamne. Za cas pśewrošenja se kněžece žycenje, až dejali komuny w serbskich stronach pśi wužělenju nadawkow wěcej na serbske firmy žiwaš, wšak kazń wobgranicujo. A serbske pśedewzeša trjebaju tek nadawki Nimcow, pśeto njamógu jano ze serbskeje wokolności žywe byś. Muse se toś, ako kuźde druge góspodarske pśedewzeše, z kwalitu a spuščobnosću pśesajziš.

Zwězk serbskich rucnikarjow a pśedewzešarjow jo se 1997 zalozył, aby serbske góspodarske zajmy lěpje zastupowaš mógał. Towaristwa z toś takim wusměrjenim až dotchměst njejo dało. Serbske góspodarske zwězki, kenž kónc 19. lětstotka nastali su, su byli rolnikarske abo wikowańske drustwa. Wšak su byli Serby pśewažnje rolnikarski lud, z cogož až do žinsajšnego jich wuska zwěžanosć z byšim a serbskeju zemju wuchadajo. K pśedchadnikam žinsajšnego zwězka jo słušał 1918 w Chrósćicach założony Serbski zwězk w Budyšinje. Jaden z jogo zaměrow jo był, „serbskemu žěłašerjoju k dosegacemu mytoju doma we Łužycy dopomagaš a jomu zasedlenje w domowni zmóžniš ...“¹. Toś to pominanje jo až do žinsajšnego aktualne.

Zwězk pśedewzešarjow ma wěcej ako 60 čłonkow, wót jednotliwca až k srježnemu pśedewzešarjeju. Towaristwo jo politiski a konfesionalnje neutralne. Mjajsobna pódpěra a pomoc, aby se lužam we Łužycy myto a klěb zarucylej, njejtej bylejš za Serbow dlujki cas jano pšašanje góspodarskeje eksistence, ale teke narodnego pšichoda. Felujuce žěłowe a wukublańske městna su wustatkowali wóthad luži, wósebnje młodszych a młodych, kenž so pón byli serbskemu ludoju ako wužywarje rěcy zgubjone. To pak jo se zasej k lěpšemu změniło. Gaž młode Serby wukublańskeho městna dla swóju

¹ Musiat, Siegmund: Sorbische/Wendische Vereine 1716 – 1937. Ein Handbuch. Domowina-Verlag Bautzen 2001, St. 351

domownju spušće, zalažy to za wětšy žěl na specielnej powołańskej kwalifikaciji. Pšeto mjaztym jo how wěcej wukubłańskich městnow ako wuknjeńcow. To sebje kóńc 1990tych lět nichten myslil njeby.

Dwójorěcne wukublanje wuknjeńcow, wó kótarež stej se Domowina a zwězk pšedewzešarjow lěta dłuško procowalej, dajo se w powołańskej šuli lěbda zwopšawžiš, ale we wukubłańskich pšedewzešach dosć derje funkcioněrujo. Tola wucba serbsčiny njamóžo wěc pšedewzešarja byś. Južo radny cas kooperěrujo zwězk pšedewzešarjow ze Serbskeju wušēju šulu Ralbicy, aby zajmcow za serbske rucnikarstwo wabił. 2012 jo organizěrował předny raz ekskursiju do firmow ze wšakorakimi powołańjami, zachopjcy wót rucnego žěla až k nejmodernějšym technologijam. Wukniki su dožywili, až njejo serbsčina jano pówóstantk ludoweje kultury, ale žywy komunikaciski srědk w góspodarstwje. Rowno z toś tym aspektom jo se zaběrała 2006 konferenca Domowiny z titelom „Serbska rěc a góspodarstwo“. Projektne dny, praktikumy wuknikow a prozninske žěło pokazuju serbskim wuknikom powołańske perspektiwy we Łužycy a z tym w domowni.

W lěše 2000 jo pšistupił ZSRP Domowinje. Z tym jo sebje zdobył kšywowy zwězk Serbow wěcej kompetence w góspodarskich temach. Z toho casa statkujo teke samostatny wobłuk zwězka pšedewzešarjow w Dolnej Łužycy. Z casa rozšyryjenja EU do pódzajtša w lěše 2004 wobžělijo se zwězk pšawidlownje na zmakanjach pšedewzešarjow w Pólskej, woplěwujo kontakty do Českeje a ze słowjeńskeju mjeńšynu w Awstriskej abo jězdži na ekskursije do baltiskich statow. Serbsčina pši tom wšuzi dorozměše wólažcyjo.

Z: Constanze Knappe: Im Zeichen des Lindenblatts. Die Domowina – Bund Lausitzer Sorben e. V. auf dem Weg in die Zukunft. 2., pšezěłany nakład, Budyšin 2013, St. 20, 21.